

Основний закон держави визначає базові принципи функціонування державної влади, права та обов'язки громадян, структуру управління та захист основних прав людини. Конституція є фундаментом правової держави, яка обмежує дії влади та забезпечує стабільність правової системи. Однією з основних функцій держави є захист прав і свобод громадян. Це включає право на життя, свободу слова, право на працю, освіту та соціальний захист. Держава гарантує, що кожен громадянин має можливість користуватися своїми правами, і забезпечує справедливість через судову систему.

Важливим аспектом сучасних держав є взаємодія між державою та громадянським суспільством. У демократичних країнах громадянське суспільство, представлене різними організаціями, громадськими рухами та об'єднаннями, контролює дії держави та бере участь у формуванні політичних рішень. Громадянське суспільство також виступає важливим фактором для підтримки демократії та захисту прав людини, сприяючи створенню умов для відкритого діалогу між владою та громадянами.

Це комплекс недержавних організацій та ініціатив, які представляють інтереси різних груп населення і сприяють формуванню політичного курсу держави. Роль таких організацій полягає не тільки в захисті прав певних груп, але й у формуванні політичної культури, що ґрунтується на принципах рівноправ'я, верховенства права та соціальної відповідальності. Суспільство може впливати на прийняття рішень через активну участь у виборах, громадських акціях, медіа та волонтерській діяльності. Ці механізми забезпечують можливість для кожного громадянина висловити свою позицію та впливати на рішення, які приймаються на державному рівні.

Держава забезпечує соціальні права громадян, такі як доступ до освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Вона виконує роль арбітра у розподілі ресурсів і підтримує соціальну справедливість через податкову політику та програми підтримки вразливих верств населення. Особливо важливою є здатність держави реагувати на соціальні виклики, забезпечуючи підтримку тих, хто найбільше цього потребує. Це включає створення умов для рівного доступу до базових соціальних послуг, що є ключовим елементом соціальної справедливості.

Держава і суспільство перебувають у постійній взаємодії, визначаючи розвиток соціально-політичних процесів та правових норм. Історично держава виникла як засіб забезпечення порядку і управління суспільством, але сьогодні вона виконує набагато складніші функції, регулюючи політичне життя, економіку та захист прав громадян.

Важливим елементом сучасної держави є дотримання верховенства права та взаємодія з громадянським суспільством, що гарантує стабільність, свободу і справедливість у соціумі.

Краснощок Олександр Миколайович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ В МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ НА БАЛКАНАХ

Україна активно брала участь у миротворчих місіях на Балканах в складі миротворчих сил ООН та НАТО, з моменту отримання незалежності це була одна з перших миротворчих операцій української армії. Особливу увагу заслуговує подвиг українських військових в анклаві Жєпа, де український контингент врятував тисячі життів. Цей досвід став частиною міжнародної репутації України як миротворчої нації.

Югославія розпалася через низку факторів: етнічні та національні конфлікти, економічні труднощі, зростання націоналізму серед різних народів та слабкість центральної влади. Різні республіки прагнули незалежності.

Після смерті голови Республіки Югославія - Йосипа Броза Тіто, відбувся "бум" міжнародних та міжетнічних конфліктів що супроводжувалися низкою збройних протистоянь у 1990-х роках.

Символом “Югославських війн” є водонапірна башта у місті Вуковар (Хорватія). Найбільшою і найкривавішою битвою хорватської війни за незалежність, являється 87-денна облога хорватського міста Вуковар, яка завершилася поразкою місцевого підрозділу Хорватської національної гвардії, великим спустошенням Вуковара та численними вбивствами і переслідуваннями хорватського населення. У битві загинуло від 2900 до 3600 осіб.

Головним керманичем та ініціатором конфліктів є Слободан Мілошевич — ключова фігура конфліктів, перший президент Сербської Республіки, воєнний злочинець. Після розпаду Югославії конфлікти на Балканах супроводжувалися масовими етнічними чистками, що викликало необхідність міжнародного втручання. Саме у цей період Україна долучилася до міжнародних миротворчих місій, спрямованих на стабілізацію ситуації.

Українські миротворці забезпечували порядок та безпеку в зонах конфліктів, виконуючи завдання під керівництвом ООН та НАТО. Особливу увагу варто звернути на операції з охорони мирних жителів та гуманітарних конвоїв.

За словами мирних жителів населених пунктів які перебували під охороною українських миротворців, ситуація була доволі тихою і спокійною, майже контрольованою.

Але статус миротворців не завжди допомагав українським військовим, що було доведено безліччю атак та засідок на миротворців в ході виконання поставлених задач. Свідченням цього, стало захоплення українських військових у Вогошчі та Іліджі, в ході атаки на українських миротворців, в зв'язку з нестачею боєприпасів та нерівним поставленням сил, було прийнято рішення про здачу в полон, загальна кількість полонених склала близько 30 осіб.

У 1995 році українські миротворці врятували мешканців анклав Жєпа у Боснії, який знаходився під загрозою повного знищення сербськими військовими. Завдяки рішучим діям українців, вдалося евакуювати мирних жителів і запобігти геноциду, аналогічному до трагедії в Сребрениці. За різними джерелами, українським миротворцям вдалось врятувати від 5 до 10 тисяч осіб.

Микола Верхогляд - український офіцер, командувач українського миротворчого контингенту в анклаві Жєпа під час війни у Боснії. Герой України.

Найбільш відомий тим, що під час наступу армії Республіки Сербської на анклав Сребреницю та Жєпу забезпечив евакуацію мирного населення Жєпи. Водночас населення Сребрениці, де розміщувався голландський миротворчий контингент, не евакуювали, що стало причиною масових убивств, більш відомих як «різанина у Сребрениці».

За словами пана Верхогляда, перемовини між ним та сербами відбувались дуже напружено, місцями офіцери переходили на “підвищений тон”. Згодом український офіцер прокоментує ситуацію наступним чином “З сильними домовляються, Слабким - диктують умови”.

Разом з українським офіцером на перемовини вирушив полковник армії Боснії та Герцеговини – Авдо Палич, але на жаль зник безвісти, за словами представників ООН на пресконференції в Сараєво, в умовах війни це найімовірніше розстріл.

Пан Верхогляд розумів що скоріш за все він теж може не повернутись з перемовин, але в ході декількох зустрічей, українському миротворцю вдалось добитись отримання зеленого коридору, процес евакуації тривав 3 безсонні доби, з 23 по 27 липня 1995 року.

Перебуваючи в смертельній небезпеці, полковник Верхогляд зміг добитись того, що в кожному автобусі з мирними мешканцями був як мінімум один український військовий який забезпечував безпеку, тим що слугував живим щитом від атак сербських бойовиків. Українські миротворці взяли участь в операціях KFOR у Косово, де активно займалися розмінуванням і охороною стратегічних об'єктів. Вони також допомагали у стабілізації регіону після війни, що було важливо для відновлення мирного життя.

Українські військові здобули визнання за свою професійність і рішучість на Балканах, зокрема за операцію в Жєпі. Проте під час виконання миротворчих обов'язків Україна також зазнала втрат серед своїх солдатів.

Завдяки участі у миротворчих місіях на Балканах, Україна підтвердила свою репутацію як надійного партнера у міжнародних операціях. Участь у місіях під егідою НАТО та ООН в Косово, Албанії та Македонії стала важливим внеском у стабілізацію регіону. Ці операції стали частиною міжнародного визнання України як країни, здатної ефективно підтримувати мир.

Досвід який отримала Україна та українські миротворці під час проведення даної миротворчої місії мав велике значення коли на нашу державу була здійснена повномасштабна російська агресія.

Кривошея Богдан Олександрович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.
Державний біотехнологічний університет

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ

Протягом усього часу свого існування людство створювало різноманітні соціальні механізми, які допомагали суспільствам залишатися стабільними, адаптуватися до змін у навколишньому середовищі, економіці та соціальних зв'язках. У наш час ці механізми отримали назву «політична система».

Якщо говорити простіше, політична система — це спосіб організації суспільного життя, який дозволяє різним групам людей боротися за владу, впливати на рішення та відстоювати свої інтереси. В сучасних умовах політична система включає не лише державні установи, але й громадські організації, партії та різні політичні рухи.

Цікаво, що сам термін «політична система» з'явився не так давно — у середині ХХ століття. Його поява була пов'язана з розумінням того, що політика — це не лише діяльність уряду чи держави, але й ширше явище, що охоплює весь процес взаємодії між громадянами і владою. Наприклад, коли громадяни об'єднуються в політичні організації або виступають за свої права — це теж частина політичної системи.

Важливою особливістю політичної системи є її здатність відображати складність політичних процесів і явищ. За допомогою цієї концепції науковці можуть розглядати політику як сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле.

Політична система — це інструмент, за допомогою якого в суспільстві реалізується політична влада. У ній беруть участь різні соціальні групи, класи та угруповання, які змагаються за доступ до влади та намагаються впливати на державу.

Конкурентна боротьба за владу в суспільстві відображає різні інтереси різних соціальних груп і спільнот. Ці інтереси можуть бути навіть протилежними, але через свої організації та рухи вони намагаються впливати на державу. Важливо розуміти, що політична система не відображає єдиний «спільний» інтерес усіх громадян, як можна було б уявити за ідеєю суспільного договору. Насправді, це динамічна мережа, в якій окремі соціальні групи намагаються реалізувати свої інтереси, і все залежить від того, хто має більший вплив на політичну арену в конкретний момент.

Через політичну систему ті, хто здобуває владу, легітимізують свою позицію перед іншими. Тобто вони не лише захоплюють владу, але й намагаються переконати суспільство в правомірності цього. Таким чином, навіть у соціально різноманітному суспільстві досягається певна інтеграція завдяки тому, що політична еліта — як правляча, так і інші привілейовані групи — має доступ до центрів влади та розподілу ресурсів.

Політична система — це складна, багаторівнева мережа відносин між тими, хто намагається здобути або утримати владу (суб'єктами), та тими, на кого спрямовані ці дії (об'єктами). Ці відносини регулюються як державними, так і недержавними інститутами, які створені для управління суспільством або для боротьби за владу.